

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4110/2021
08.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Марине Милановић, председника већа, Весне Станковић и Јелене Ивановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Божидар Станисављевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6847/20 од 15.12.2020. године, у седници већа одржаној дана 08.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6847/20 од 15.12.2020. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 13504/18 од 12.09.2019. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца против тужене, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због повреде угледа и части због неоснованог лишења слободе исплати износ од 2.208.000,00 динара. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца у делу којим је тражио да се обавеже тужена да на име нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због повреде угледа и части због неоснованог лишења слободе, исплати већи износ преко досуђеног износа наведеног у ставу првом изреке и то за износ од још 1.104.000,00 динара, као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете исплати износ од 19.500,00 динара. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 52.500,00 динара. Ставом петим изреке, ослобођен је тужилац обавезе плаћања судске таксе у предмету П 13504/18.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6847/20 од 15.12.2020. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду П 13504/18 од

12.09.2019. године у ставу првом изреке, тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете по основу претрпљених душевних болова због неоснованог лишења слободе исплати укупан износ од 1.400.000,00 динара, док је преко наведеног износа, а до износа досуђеног првостепеном пресудом, за износ од 808.000,00 динара, тужбени захтев одбијен као неоснован. Ставом другим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П 13504/18 од 12.09.2019. године у ставу другом изреке. Ставом трећим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П 13504/18 од 12.09.2019. године у ставу трећем изреке. Ставом четвртим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу четвртном изреке првостепене пресуде тако што је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати укупан износ од 36.750,00 динара. Ставом петим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. у вези одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац се почетком 1994. године јавио на одслужење војног рока у месту ..., у Истакао је приговор савести и одбио држање оружја из религиозних разлога. Пресудом Војног суда у Подгорици Ик 60/94 од 16.05.1994. године тужилац је оглашен кривим за почињено кривично дело неизвршавање и одбијање извршавања наређења из члана 201. став 1. КЗ СРЈ па је осуђен на казну затвора у трајању од 1 године, у коју му је урачунато и време проведено у војничком притвору у трајању од 20 дана. Правноснажним решењем Вишег суда у Београду Рех 101/16 од 26.10.2017. године, усвојен је захтев за рехабилитацију тужиоца и утврђено да је ништава пресуда Војног суда у Београду К 60/09 од 16.05.1994. године од тренутка њеног доношења, као и да су ништаве и све њене правне последице, па се предлагач сматра неосуђиваним лицем. Тужилац је био неосновано лишен слободе почев од 27.04.1994. године до 27.01.1995. године, укупно 276 дана. Тужилац је боравак у затвору тешко поднео. Током издржавања казне затвора тужилац се осећао изоловано и понижено, био је млада особа и трпео је притисак, био је изложен подсмеху и претњама других осуђеника. По изласку на слободу имао је тешкоће да се уклопи у животну и радну средину. Људи су га подозриво гледали јер је осуђивано лице. Након изласка из затвора нашао је посао. Тужилац има мајку и брата и његов брат не дели његово религиозно уверење.

На потпуно и правилно утврђено чињенично стање нижестепени судови су правилно применили материјално право, одредбу члана 26. Закона о рехабилитацији („Службени гласник Републике Србије“ број 92/11) када су нашли да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због лишења слободе у складу са Законом којим се уређују облигациони односи и да је тужена у обавези да ту штету и надокнади.

Оцењујући све околности конкретног случаја и то да је тужилац лишен слободе и осуђен на казну затвора коју је у претежном делу издржао, првостепени суд је закључио да износ од 2.208.000,00 динара представља правичну накнаду тужиоцу претрпљене душевне болове због повреде угледа и части, због чега је делимично усвојио тужбени захтев и одлучио као у ставу првом изреке.

Налазећи да је првостепени суд, на правилно и потпуно утврђено чињенично стање погрешно применио одредбу члана 200. став 2. Закона о облигационим односима, другостепени суд је побијану пресуду у том делу преиначио, закључивши да правичну накнаду тужиоцу за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе представља износ од 1.400.000,00 динара, којим ће се износом постићи сатисфакција тужиоца.

Одредба члана 200. став 2. Закона о облигационим односима обавезује суд да приликом одлучивања о захтеву о накнади нематеријалне штете, као и висини њене накнаде, води рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правична новчана накнада која се досуђује у складу са наведеном законском одредбом представља сатисфакцију којом се ублажавају поремећаји у душевној сфери оштећеног и омогућава да за себе оствари неку пријатност. Наиме, душевни болови због неосноване осуде, односно неоснованог лишења слободе представљају јединствени вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоправдане осуде, односно неоснованог лишења слободе. Сходно томе, за ту штету досуђује се један износ накнаде, при чијем се одмеравању узимају у обзир све околности конкретног случаја, а пре свега углед који је оштећени раније уживао у својој средини, породични и друштвени статус, однос средине према њему после лишења слободе, тежину и природу кривичног дела који су му стављени на терет, време трајања и услови лишења слободе, могућност запослења и све друге околности које су утицале на природу, тежину и трајање душевних болова и патњи.

Имајући у виду наведене критеријуме за одређивање правичне накнаде, правилно је по налажењу Врховног касационог суда, другостепени суд закључио да износ од 1.400.000,00 динара представља правичну накнаду тужиоцу за претрпљене душевне болове, који је сразмеран јачини трајања душевних болова које је тужилац претрпео и последицама које су због претрпљених болова трајно остале. Приликом одмеравања

накнаде узети су у обзир значај повређеног добра и циљ коме служи правична накнада, а то је ублажавање последица претпрљених болова. Досуђивање већег износа не би било у складу са сврхом која се остварује правичном новчаном накнадом.

На другачију оцену правилности примене материјалног права од стране другостепеног суда није од значаја позивање тужиоца у ревизији да је другим лицима у другим парничним поступцима досуђена накнада штете у већем износу него што је тужиоцу, рачунајући по једном дану проведеном у затвору, обзиром да се висина накнаде штете не утврђује по дану проведеном у затвору, него према критеријумима прописаним одредбом члана 200. став 2. ЗОО.

Неосновани су наводи ревизије о дискриминацији тужиоца у односу на лица која потражују и остварују судску заштиту права на накнаду штете због неоснованог притвора досудом већих износа, управо из разлога што се не ради о лицима у истој чињенично-правној ситуацији. Тужилац је (делимичну) сатисфакцију доживео првенствено у поступку рехабилитације доношењем и објављивањем одлуке која представља признање и декларацију државе за незаконито поступање према тужиоцу као рехабилитованом лицу, што је, иако недовољна сатисфакција, у знатној мери умањило душевне болове тужиоца због неоснованог лишења слободе. По оцени Врховног касационог суда, износ досуђен тужиоцу за тражени вид нематеријалне штете, заједно са осталим мерама (рехабилитација, одлука надлежног државног органа, односно признање државе да је овде учињена грешка и др) може да доведе до успостављања поремећене психичке равнотеже код тужиоца због учињених повреда његових права. Досуђивање вишег износа новчане накнаде било би противно члану 200. став 2. Закона о облигационим односима, како је то правилно и закључио другостепени суд.

Из изнетих разлога, Врховни касациони суд је применом одредбе члана 414. ЗПП одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија,
Марина Милановић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић